

**Վ. ԲՐՅՈՒՍՈՎԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ
ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ
ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ В. БРЮСОВА
BRUSOV STATE UNIVERSITY**

**ԲԱՆԲԵՐ
Վ. ԲՐՅՈՒՍՈՎԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ
ВЕСТНИК ГОСУДАРСТВЕННОГО УНИВЕРСИТЕТА ИМЕНИ
В. БРЮСОВА
BULLETIN OF BRUSOV STATE UNIVERSITY**

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

ПЕДАГОГИКА И СОЦИАЛЬНЫЕ НАУКИ

PEDAGOGY AND SOCIAL SCIENCES

2(55)

**Վ. ԲՐՅՈՒՍՈՎԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ
«ԼԻՆԳՎԱ» ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆ**

ԵՐԵՎԱՆ - 2021

**ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ՈԼՈՐՏՈՒՄ ԲԱՐՈՅԱՀՈԳԵԲԱՆԱԿԱՆ
ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ՝ ՈՐՊԵՍ ԱՆՁԻ ՁԵՎԱՎՈՐՄԱՆ
ԿԱՐԵՎՈՐԱԳՈՒՅՆ ԳՈՐԾՈՆ
(ՀԻՄՔ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՎ «ԱՐԴԱՐԱՑԻ ԽԱՂԻ» ԿԱՆՈՆՆԵՐԸ)**

ԳՐԻՇԱ ԹԱՄՐԱԶՅԱՆ, ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ ԳԱՐՐԻԵԼՅԱՆ

Հիմնաբառեր՝ արդարություն, համերաշխություն, «Արդարացի խաղ», փնտրություն, կրթության ոլորտ

Ներկա դարաշրջանի ժամանակակից պահանջներն իրենց հետքն են թողնում ապագա սերնդի ֆիզիկական դաստիարակության և առողջ ապրելակերպի վրա: Գնալով, ինչպես բուհերում, այնպես էլ երկրի մասշտաբով կտրուկ պակասել է ֆիզկուլտուրայով և սպորտով պարապողների թվաքանակը, որն իր բացասական ազդեցությունն է թողել նրանց բարոյականային որակների և առողջության վրա: Նշելով «Արդարացի խաղի» սկզբունքների ու կանոնների կարևորությունը, որպես մարդկային հոգևոր հարստություն՝ կրթության ոլորտի ռազմավարական ծրագրերում անհրաժեշտ է հատուկ տեղ հատկացնել նրանց տարածմանը և արմատավորմանը: Միայն այդ ձևով հնարավոր կդառնա բարելավել երկրի տնտեսությունը և հզորությունը, իսկ «Արդարացի խաղի» սկզբունքների և կանոնադրական պահանջների արմատավորումը պետք է լրացնի յուրաքանչյուր ուսումնական հաստատության ռազմավարական ծրագրերը:

21-րդ դարում ամբողջ աշխարհում տեղի ունեցող սոցիալ-տնտեսական և քաղաքական բուռն զարգացումները և լուրջ փոփոխությունները պարտադրում են մարդկանց մոտ ձևավորելու նոր մարդասիրական աշխարհայացք և գիտակցություն (Գաբրիելյան, Սամվելյան 2017):

Այս առումով պատահական չէ, որ միջազգային օլիմպիական կոմիտեն՝ ՄՕԿ-ը, 21-րդ դարը հռչակել է արդարացի խաղի դարաշրջան՝ կոչ անելով ողջ մարդկությանը բարության և համերաշխության (Яковлев 2010: 53): Մինչդեռ աշխարհում և առանձին երկրներում տեղի ունեցող իրադարձությունները պարտադրում են վերանայել ու միջոցներ գտնել երկիրն էլ ավելի խաղաղ ու կառավարելի դարձնելու համար:

Աշխատանքի նպատակն է, «Արդարացի խաղի» ոգուն և կանոններին համապատասխան, վեր հանել մարդկային արժեքների պահպանման կարևորությունը երիտասարդության, մասնավորապես ուսանողության շրջանում և ուղիներ մատնանշել բացասական երևույթներից ձերբազատվելու համար:

Շատ երկրներ, անհատներ և ղեկավարներ հանուն անձնական շահի, փառքի և հանուն քաղաքական ինտրիգների հաճախ խախտում են ազնիվ մրցակցության և մարդասիրության սկզբունքները՝ հակադրվելով ողջ աշխարհում ընդունված «Արդարացի խաղի» ոգուն և կանոններին: Մտածելու տեղիք է տալիս հատկապես այն փաստը, որ շատ ղեկավարներ այսօր ավելի հակված են «Հաղթանակ ամեն գնով» կարգախոսին, քան բանակցային գործընթացին և արդար համագործակցությանը (Բաբայան 2000: 26, Յաթոբ 2002: 87):

Վտանգավոր է այն միտքը, որ «Արդարացի խաղի» կանոնները երբեմն խոչնդոտում են առանձին ղեկավարներին և պատճառ դառնում տվյալ երկրի, կամ գործընթացի առաջխաղացմանը: Հենց այստեղ էլ երկրները կորցնում են իրենց բարոյական նկարագիրը: Հասարակական արժեքները, հավատը, հավասար իրավունքներն ու մարդկային համարժեք հարաբերություններն իրենց տեղը զիջում են էգոիստական, սեփականատիրական, վաշխառուական և այլ կոռուպցիոն երևույթներին (Գաբրիելյան, Սամվելյան 2017, Սամվելյան 2006):

Կարծում ենք, որ նման երևույթների կանխարգելման միակ ուղին եղել ու մնում է.

1. Մարդկանց, հատկապես երիտասարդ սերնդի բարոյահոգեբանական դաստիարակությունը և առանձին ղեկավարների նվիրվածությունը և հայրենանվեր աշխատանքը՝ երկիրը զարգացնելու և խաղաղությունը ապահովելու համար:
2. Անձի բարոյական վարքագիծը և գիտակցությունը՝ հանուն ընդհանուր շահի և պետության հզորացման:
3. Մարդկանց ցանկությունների և պարտականությունների իմացությունը և կողմնորոշումը:
4. Մարդկանց պատասխանատվությունների կառուցվածքային աստիճանական բարեփոխումները՝ ի շահ մարդկային արժեքների պահպանման և ամրապնդման:
5. Մարդասիրության գրված և չգրված օրենքների և սկզբունքների պահպանումը:

Ասվածից հետևում է, որ մարդասիրական իդեալների ու արժեքների մասին գիտելիքների ձեռքբերումը և արմատավորումը պետք է

լինի յուրաքանչյուր մարդու սուրբ պարտականությունը՝ անկախ սեռից և կրոնական պատկանելիությունից:

Յուրաքանչյուր մարդ՝ հատկապես երիտասարդ, պետք է սովորի ու պահպանի «Արդարացի խաղի» այնպիսի սկզբունքներ ու կանոններ ինչպիսիք են՝

1. Ինքնահարգանքը, ինչպես և հարգանքը դիմացինի նկատմամբ:
2. Արդարության, ազնվության ու բարեհոգության պահպանումը:
3. Օրենքների և որոշումների նկատմամբ հարգալից վերաբերմունքը:
4. Բարեկամի, նույնիսկ հակառակորդի նկատմամբ դժվարին պահերին բարոյաֆիզիկական օգնություն և աջակցություն ցուցաբերելը:
5. Յուրաքանչյուր հաղթանակ և պարտություն արժանապատիվ ընդունելը:
6. Ցանկացած պարզ և բարդ իրավիճակներում ինքնատիրապետումը, հիշելը, որ «Չկա ավելի մեծ հաղթանակ, քան հաղթանակը հենց քո նկատմամբ» (Պլատոն):

Յուրաքանչյուր երիտասարդ և պատանի պետք է հիշի և պահպանի մարդասիրական այնպիսի հասարակ, միաժամանակ կարևոր դրույթներ ինչպիսիք են.

1. արդարությունը՝ յուրաքանչյուրի պարտքն է լինել արդար և ազնիվ,
2. նվիրվածությունը՝ դու նվիրված ես քո հայրենիքին, ազգին և ընտանիքին,
3. ընկերությունը՝ դու ընկեր ես բոլորին և համայն մարդկությանը, բարի ես ու բարյացկամ,
4. գթասրտությունը՝ դու բնության և կենդանիների պաշտպանն ես ու բարեկամը,
5. մաքրությունը՝ դու մաքուր ես մտքով, խոսքով, գործով, ողջ մարմնով ու հոգով,
6. աշխատասիրությունը՝ դու աշխատասեր ես և սկզբունքային:

Այս և ուրիշ շատ սկզբունքներ ու դրույթներ պետք է արմատավորվեն ու պահպանվեն մարդկանց մոտ դեռևս վաղ տարիքից՝ դպրոցում և երիտասարդության շրջանում, մասնավորապես ուսանողական մթնոլորտում:

Ինչպես հայտնի է, ուսումնական հաստատություն են ընդունվում տարբեր սեռի, տարբեր բնավորությունների և հնարավորությունների, ֆիզիկական տարբեր պատրաստվածության և բազմաթիվ առողջական խնդիրներ ունեցող երիտասարդներ և աղջիկներ: Միակ առարկան, որը կարող է միացնել, համատեղելի դարձնել նրանց հարաբերությունները, մտերմությունն ու բարեկամությունը, ինչպես և զբաղվել նրանց առողջության բարելավման հարցերով, եղել և մնում են ֆիզիկական

դաստիարակությունը և այն բազմաբնույթ սպորտային միջոցառումները, որոնք անց են կացվում կրթական ծրագրերի շրջանակներում և դրանից դուրս (Բարայան 2007: 44):

Մյուս կողմից, ներկա դարաշրջանի ժամանակակից պահանջներն իրենց հետքն են թողնում ապագա սերնդի ֆիզիկական դաստիարակության և առողջ ապրելակերպի վրա: Գնալով, ինչպես բուհերում, այնպես էլ երկրի մասշտաբով, կտրուկ պակասել է ֆիզկուլտուրայով և սպորտով զբաղվողների թվաքանակը, ինչն իր բացասական ազդեցությունն է թողել նրանց բարոյակամային որակների և առողջության վրա: Եթե մինչև 2000թ. վատառողջ ուսանողների թվաքանակը ընդհանուր ուսանողների մեջ կազմում էր 12-15 %, ապա 2018/20 թվականին այն եղել է 25 %:

Հոդվածում խնդիր է դրված ՀՊՏՀ առաջին և երկրորդ կուրսերի թվով 435 ուսանող-ուսանողուհիների շրջանում սոցիալական հարցման մեթոդով՝ պարզաբանելու ուսանող-երիտասարդության պասիվ մասնակցության պատճառները ֆիզիկական դաստիարակության գործընթացին:

Հարցերի մեջ հատկապես առանձնանում են այն խնդիրները, որոնք երիտասարդության շրջանում պատճառ են դառնում պասիվ գտնվելու ֆիզկուլտուրայի և սպորտի նկատմամբ:

Ուսանողների 20 %-ն այսօր ունի ավելորդ քաշ, 30 %-ից ավելին հենաշարժողական ապարատի խնդիրներ, 20-25 %-ը տառապում է սրտանոթային հիվանդություններով, աղջիկների 75 %-ը չգիտի լողալ, ուսանողների 80 %-ից ավելին չի զբաղվել և ոչ մի սպորտով, իսկ մի մասն էլ գտնում է, որ ժամանակ չունի, կամ իմաստ չկա ավելորդ ժամանակ ծախսելու:

Հիմնական խնդիրներն են՝ ուսումնասիրել տարբեր սեռի ուսանող երիտասարդության տված պատասխաններն ու, առաջնորդվելով մեր երկարամյա մանկավարժական փորձով, վերլուծել դրանց բարոյահոգեբանական հիմքերը:

Բազմաթիվ պատճառների մեջ մատնանշելով նյութատեխնիկական պայմանները, մասնագետների կարողությունների և ունակությունների ոչ բավարար վիճակը, զբաղվածությունը և այլն, նշենք, որ շատ ուսանողների մոտ բացակայում են տեսական գիտելիքները՝ ֆիզկուլտուրայի և սպորտի, մասնավորապես՝ «Արդարացի խաղի» սկզբունքների վերաբերյալ: Վերջինս իր բացասական ազդեցությունն է ունենում երիտասարդների հոգեբանական պատրաստվածության վրա: Չունենալով համապատասխան ֆիզիկական կարողություններ՝ մարդկանց մոտ ինքնաբերաբար առաջ է գալիս վախի զգացում,

ինքնավստահության բացակայություն: Չկարողանալով կատարել այս կամ այն ֆիզիկական վարժությունը կամ առաջադրանքը, ակամայից մարդու մոտ առաջանում է նաև հոգեբանական վակուում, որը հաղթահարելու համար պահանջվում է համեմատաբար երկար ժամանակահատված, իսկ որ ամենակարևորն է, մասնագետի համարժեք ունակությունների և կարողությունների առկայություն:

Հարցվողների մեծ մասը (65 % աղջիկներ, և 37 % տղաներ), բերում են այն փաստը, որ ամաչում են մասնակցելու ֆիզիկական դաստիարակության դասերին, քանզի չեն տիրապետում ֆիզիկական վարժությունների կատարման տեխնիկային, նրա կանոններին և հմտություններին: Աղջիկների մեծ մասը (62 %), մեջբերում է վախը՝ որպես երևույթ և հետևանք: Չկարողանալով կատարել տրված առաջադրանքը, նրանք վախենում են, որ կարող են դառնալ ծաղրի առարկա: Չանդրադառնալով նրանց ֆիզիկական կարողություններին, առողջական հարցերին և տեսական գիտելիքներին՝ ասենք, որ իրականում նման հոգեբանական իրավիճակը լուրջ արգելք է ֆիզիկական վարժություններով ակտիվորեն ու անկաշկանդ զբաղվելու համար:

Հետաքրքիր է այն փաստը, որ ֆիզկուլտուրայով և սպորտով զբաղվելու պասիվությունը աղջիկների մոտ հոգեբանական բնույթ է կրում, իսկ տղաների մոտ այն ավելի շատ սոցիալ-տնտեսական է (Родионов 2003: 216, Яковлев 2010: 95): Ուսանողներից շատերը սովորելուն զուգընթաց աշխատում են, որպեսզի վճարեն ուսման վարձը (28 %), իսկ մյուս մասը՝ 15 %-ը, որն ունի բավարար ֆինանսական միջոցներ, պատվաբեր չի համարում բոլորի հետ միասին մասնակցել դասերին, կամ դժգոհ է մարզադահլիճների պայմաններից (դասերից հետո լոգանք ընդունելու հնարավորություն չկա, բացակայում է մարզահագուստը պահելու հարմարությունը, ժամանակակից մարզասարքերը և այլն):

Ուսանողների պատասխաններն ավելի հստակ էին և տրամաբանական: Մի մասը, չունենալով և չիմանալով ֆիզիկական վարժությունների դերն ու նշանակությունը՝ մարմնի և առողջության բարելավման գործում, անիմաստ է համարում ժամանակ կորցնելը, իսկ մեծամասնությունը (28 %), չունենալով ֆիզիկական վարժությունների կատարման տեխնիկա, ամաչում է մասնակցել դասերին: Այլ խոսքով, նրանց պասիվությունը ունի հոգեբանական ուղղվածություն: Հարկ է նշել, որ վերջինս ավելի հեշտ է հաղթահարել, եթե տվյալ բուհում աշխատում են գրագետ և բանիմաց մանկավարժներ, ունեն համապատասխան

ունակություններ՝ ազդելու ուսանողուհիների մոտ այդ հոգեբանական ընկճվածությունը և արգելանքը վերացնելուն:

Ինչ վերաբերում է տղաներին, ապա նրանց պատասխանների մեջ ևս ամփոփված են որոշակի բարոյահոգեբանական գործոններ ու պատճառներ:

Իրավիճակը շտկելու և ուսանողների առողջությունը բարելավելու և բարոյահոգեբանական արգելքը հաղթահարելու համար անհրաժեշտ է՝

1. Ուսումնական գործընթացի ժամանակ մեծ ուշադրություն դարձնել ուսանողների տեսական գիտելիքների հարստացմանը:
2. Ստեղծել այնպիսի իրավիճակ, որպեսզի մոտիվացիայի ֆոնի վրա ուսանողների մոտ կազմավորվի ու ամրանա ինքնակատարելագործումը, ինքնակառավարումը և հետքըքրություններն իրենց առողջության ու ֆիզիկական ակտիվության նկատմամբ:
3. Ուսումնական գործընթացը կազմակերպել այնպես, որ յուրաքանչյուր ուսանող դառնա ուսումնադաստիարակչական աշխատանքի ակտիվ մասնակիցը: Այնպես անել, որ համապատասխան նորմատիվներ և առաջադրանքներ հանձնելուց բացի, ուսանողը դառնա նաև ֆիզիկական կուլտուրայի և սպորտի քարոզողը և տարածողը:

Միայն այդ ձևով հնարավոր կդառնա բարելավել երկրի տնտեսությունը և հզորությունը, իսկ «Արդարացի խաղի» սկզբունքների և կանոնադրական պահանջների արմատավորումը պետք է լրացնի յուրաքանչյուր ուսումնական հաստատության ռազմավարական ծրագրերը:

Մինչդեռ մեր կողմից կազմակերպված այլ հարցումները և ուսումնասիրությունները, որոնք անց ենք կացրել 2018-2020թթ. ՀՀ ուսանողական մարզական խաղերի մասնակից 1000-ից ավել ոչ պրոֆեսիոնալ ուսանող-մարզիկների շրջանում՝ ցույց են տվել, որ նրանց մեծ մասը (65 %) նույնիսկ պատկերացում չունի «Արդարացի խաղի» կանոնների և սկզբունքների մասին:

Ինչպես ժամանակակից օլիմպիական խաղերի հիմնադիր Բարոն Պիեր Դե Կուբերտենն է ասում. «Արդարացի խաղի» սկզբունքների պահպանումը թե՛ մարզիկի, թե՛ ղեկավարի, թե՛ հասարակ քաղաքացու պատվի խարհրդանիշն է, նրա հոգևոր հացը: Իսկ «Արդարացի խաղ» միջազգային կոմիտեի նախագահ՝ Վիլլի Դաունի խասքերով՝ «Եթե անարդարությունները, կամ օրինախախտումները մեր ժամանակների բնորոշ հատկանիշներից են, ապա արդարացի խաղը այն բանալին է, որով կարելի է հասնել դրանց վերացմանը: Մեր շարադրմամբ՝ «Արդարացի խաղը» յուրաքանչյուր մարդու ներաշխարհի դրսևորումներն է՝ կյանքի պարզ և բարդ իրավիճակներում. «Այն մարդկանց և ազգերի

միջև համերաշխության և հավատարմության երաշխիքն է, հանդուրժողականության և համբերատարության խթանիչ ուժը» (Սամվելյան 2006: 76, Захаров 2002: 158):

Հետևաբար, կարծում ենք, որ ուսումնական բոլոր հաստատություններում՝ հատկապես ավագ դպրոցի սովորողների և ուսանողների շրջանում, մեծ ուշադրություն պետք է դարձնել դրա գաղափարախոսության այն սկզբունքներին, որոնք բովանդակում են.

ա) Ճիշտ և սկզբունքային դսևորումներ՝ առանձին անձանց, առանձին խմբերի և պետությունների միջև:

բ) Բարոյահոգեբանական և կամային հատկանիշների ժամանակին ու լրջամիտ դրսևորումներ:

գ) Մարդկանց գիտակցական մակարդակի բարձրացում՝ հանուն երկրի շահի ու բարորության:

Վստահ ենք, որ վերոնշյալ դրույթներն ու առաջարկությունները իրենց բնույթով ու նշանակությամբ ավելի բովանդակալից կդարձնեն կրթական համակարգի ռազմավարական ծրագրերն ու կնպաստեն երիտասարդ սերնդի առավել նպատակային դաստիարակությանը՝ դրանով իսկ պահպանելով համամարդկային բարձրագույն արժեքներն ու հոգևոր հարստությունը:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ

1. Բաբայան Վ. Գ., «Դպրոցականների գեղագիտական դաստիարակությունը ուսումնական գործընթացում», Ուս. ձեռնարկ, Երևան, 2000թ., 132 էջ:
2. Բաբայան Հ. Ա., Հոգեբանական պատրաստության հիմնախնդիրները բարձր նվաճումների սպորտում, Երևան, 2007թ.", 121 էջ:
3. Գաբրիելյան Հ. Հ., Սամվելյան Լ. Ա. - «Ուսանողների ֆիզկուլտուրայով և սպորտով զբաղվելու սոցիալ հոգեբանական դրդապատճառները», «Հոգեբանական սպասարկման հիմնախնդիրները բարձր նվաճումների սպորտում» միջազգայի գիտաժողով, Երևան, 2017թ., 4 էջ:
4. Սամվելյան Լ. Ա., «Սպորտը և արդարացի խաղը», Ուս. ձեռնարկ, Երևան, 2006թ., 96 էջ:
5. Захаров М. А., «Педагогическая технология формирования поведения в духе «Fair Play» субъектов спортивных единоборств», Межд. форум «Молодёжь - наука – олимпизм», Москва, 2002г., 218 с.
6. Яковлев Б. П., Основы спортивной психологии, Москва, 2010г., 208 с.

7. Родионов А.В., Психология физической культуры и спорта, Москва, 2003г, 368 с.
8. International fair play. Official page. Available at: <http://www.fairplayinternational.org/what-is-fair-play> (Accessed: 15 May 2021).

REFERENCES

1. Babayan V.G. - «Dprocakanneri geghagitakan dastiarakowt'yowny' owsowmnakan gorc'y'nt'acowm», Ows. d'er'nark, Er&an, 2000t'. 132 ej:
2. Babayan H.A. - Hogebanakan patrastowt'yan himnaxndirneri' bard'r nvatwownneri sportowm, Er&an, 2007t' 121 ej:
3. Gabrielyan H.H., Samvelyan L.A. - «Owsanoghneri fizkowltowrayov & sportov zbaghvelow social hogebanakan drdapattwar'neri'», «Hogebanakan spasarkman himnaxndirneri' bard'r nvatwownneri sportowm» mijazgayi gitajhoghov, Er&an, 2017t'. 4 ej:
4. Samvelyan L.A. - «Sporty' & ardaraci xaghy'», Ows. d'er'nark, Er&an, 2006t'. 96 ej:
5. Zaharov M.A. - «Pedagogicheskaja tehnologija formirovanija povedenija v duhe «Fair Play» sub#ektov sportivnyh edinoborstv», Mezhd. forum «Molodjzh' - nauka - olimpizm», Moskva, 2002g. 218 s.
6. Jakovlev B.P. - Osnovy sportivnoj psihologii, Moskva, 2010g. 208 s.
7. Rodionov A.V. - Psihologija fizicheskoj kul'tury i sporta, Moskva, 2003. 368 s.

ГРИША ТАМРАЗЯН, ОГАНЕС ГАБРИЕЛЯН - МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГИЧЕСКОЕ ВОСПИТАНИЕ В СФЕРЕ ОБРАЗОВАНИЯ КАК КЛЮЧЕВОЙ ФАКТОР ФОРМИРОВАНИЯ ЛИЧНОСТИ (НА ОСНОВЕ ПРИНЦИПОВ «ФЕЙР-ПЛЕЙ»)

Ключевые слова: *справедливость, солидарность, честная игра, экономика, развитие, сфера образования, воспитание*

Современные требования накладывают свой отпечаток на физическое воспитание и здоровый образ жизни подрастающего поколения. Резко сократилось количество студентов, вовлечённых в занятия физкультурой и спортом как в университетах, так и по стране, что отрицательно сказалось на их моральном состоянии и здоровье. Отмечая важность принципов и правил «честной игры» как духовно-моральной ценности в стратегических программах сферы образования, необходимо

уделить особое внимание их распространению и укоренению. Только благодаря этому можно повысить экономику и мощь страны, устанавливая принципы «честной игры» и включая её в стратегические планы каждого учебного заведения.

GRISHA TAMRAZIAN, HOVHANNES GABRIELIAN - MORAL AND PSYCHOLOGICAL UPBRINGING IN THE FIELD OF EDUCATION AS A KEY FACTOR IN THE FORMATION OF PERSONALITY (BASED ON "FAIR PLAY" PRINCIPLES)

Keywords: *justice, solidarity, fair play, economy, development, field of education, upbringing*

Modern requirements leave their mark on the physical education and healthy lifestyle of the younger generation. The number of students studying physical education and sports both at universities and throughout the country has sharply decreased, which has negatively affected their morale and health. Noting the importance of the principles and rules of "fair play" as a spiritual value in the strategic programs of the education sector, it is necessary to pay special attention to their dissemination and rooting. This is the only way to increase the potential of the country's economy, by establishing the principles of "fair play" and including them into the strategic plans of each educational institution.

Ներկայացվել է՝ 31.05.2021

Գրախոսվել է՝ 01.06.2021